

IV. DIN JURISPRUDENȚA ÎCCJ

HIGH COURT OF CASSATION AND JUSTICE ACTIVITY

With regard to the High Court of Cassation and Justice's activity, several decisions have been rendered with **referral in the interests of the law** that have been published in the **Official Journal** with regard to: the Penal Procedure Code of Romania (concerning the admissibility principle and the content of legal restrictions pending trial), Law no. 10/2001 with regard to the legal status of real-estate abusive takeovers and Government Emergency Ordinance no. 2/2001 with regard to the legal status of contraventions.

Also, several decisions have been published in the Official Journal for **unraveling some issues of the law** concerning: the Penal Procedure Code of Romania (with regard to the revision in the case of European Court of Human Rights judgements), Law. No. 263/2010 regarding the unified system of public pensions and Government Emergency Ordinance no. 137/2000 on preventing and sanctioning of all forms of discrimination.

On the **official website of the High Court of Cassation and Justice**, a decision rendered with **referral in the interests of the law** has been published, with regard to the Penal Procedure Code of Romania (concerning preventive measures).

On the same website several more decisions have been published for **unraveling some issues of the law** concerning: the Penal Code of 1969 (with regard to bodily injury caused by negligence), the new Penal Code (concerning the application of the law of decriminalization), the Penal Procedure Code of Romania (with respect to the appeal for annulment), the Civil Code (on the enforcement of the contractual obligation to provide work/services) and Law no. 10/2001 on the judicial regime of buildings taken over abusively, and also a decision with regard to Government Ordinance no. 75/2001 on the organization and functioning of the fiscal record, the methodological Norms for applying Government Ordinance no. 75/2001 and 2/2001 regarding the judicial regime of contraventions.

RIL

RIL: Art. 431 („Admiterea în principiu”) alin. (1) Cod procedură penală

În M. Of. nr. 150 din 2 martie 2015, s-a publicat Decizia ÎCCJ (Completul competent să judece recursul în interesul legii) nr. 3/2015 privind recursul în

interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ privind interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor **art. 431 alin. (1) din Codul de procedură penală privind admiterea în principiu a contestației în anulare referitor la participarea procurorului la desfășurarea acestei proceduri.**

Examenul jurisprudențial

Procurorul general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ a învederat că, în urma verificării jurisprudenței la nivel național referitor la aplicarea unitară a dispozițiilor art. 431 alin. (1) din Codul de procedură penală, privind participarea procurorului la desfășurarea acestei proceduri, s-au evidențiat trei orientări, conturând astfel **caracterul neunitar al practicii judiciare** sub acest aspect.

Soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești

1. Într-o primă orientare a practicii, unele instanțe au examinat **admisibilitatea în principiu a contestației în anulare în ședință publică, cu sau fără citarea părților și cu participarea procurorului.**
2. Într-o a doua orientare a practicii, alte instanțe au analizat **admisibilitatea în principiu a contestației în anulare în camera de consiliu, cu sau fără citarea părților și fără participarea procurorului.**
3. În fine, într-o a treia orientare a practicii, alte instanțe au examinat **admisibilitatea în principiu a contestației în anulare în camera de consiliu, cu sau fără citarea părților, dar cu participarea procurorului.**

Opinia procurorului general

Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ este în sensul orientării jurisprudențiale potrivit căreia admisibilitatea în principiu a contestației în anulare se examinează **în cameră de consiliu, fără citarea părților și cu participarea procurorului.**

Raportul asupra recursului în interesul legii

Judecătorul-raportor, prin raportul întocmit în cauză privind sesizarea referitoare la interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 431 alin. (1) din Codul de procedură penală, a constatat că **recursul în interesul legii este admisibil și a opinat că judecata admisibilității în principiu a contestației în anulare se face în cameră de consiliu, fără citarea părților, cu participarea procurorului.**

În esență, judecătorul-raportor a arătat că dispozițiile art. 431 din Codul de procedură penală reglementează etapa admiterii în principiu a contestației în anulare, stabilind în primul alineat procedura de urmat, prin mențiuni exprese privind natura ședinței de judecată (camera de consiliu) și citarea părților (fără citare), iar în al doilea alineat obiectul examinării admisibilității în principiu, respectiv verificarea îndeplinirii cumulative a următoarelor condiții: cererea de

contestație a fost introdusă în termenul legal; motivul invocat este unul dintre cele prevăzute la art. 426; în sprijinul contestației s-au depus ori s-au invocat dovezi care sunt la dosar.

Cu toate că nu există o dispoziție expresă privind participarea procurorului la examinarea admisibilității în principiu a contestației în anulare, dispozițiile art. 431 alin. (1) din Codul de procedură penală trebuie interpretate în sensul că judecarea admisibilității în principiu a contestației în anulare se face în camera de consiliu, fără citarea părților, cu participarea procurorului, deoarece atunci când legiuitorul a avut în vedere neparticiparea procurorului, a prevăzut în mod expres acest aspect.

Obiectul recursului în interesul legii

Obiectul recursului în interesul legii îl constituie **art. 431 („Admiterea în principiu”) alin. (1) din Codul de procedură penală.**

Art. 431 prevede: „(1) *Instanța examinează admisibilitatea în principiu, în camera de consiliu, fără citarea părților.*

(2) *Instanța, constatând că cererea de contestație în anulare este făcută în termenul prevăzut de lege, că motivul pe care se sprijină contestația este dintre cele prevăzute la art. 426 și că în sprijinul contestației se depun ori se invocă dovezi care sunt la dosar, admite în principiu contestația și dispune citarea părților interesate”.*

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 3/2015

Prin Decizia nr. 3/2015, ÎCCJ **admite recursul în interesul legii** declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ și, în consecință:

În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 431 alin. (1) din Codul de procedură penală stabilește că **admisibilitatea în principiu a contestației în anulare se examinează în camera de consiliu, fără citarea părților, cu participarea procurorului.**

RIL: Art. 215 („Conținutul controlului judiciar”) alin. (8) Cod procedură penală

În M. Of. nr. 157 din 5 martie 2015, s-a publicat Decizia nr. 4/2015 ÎCCJ (Completul competent să judece recursul în interesul legii) referitoare la recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ privind interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor **art. 215 alin. (8) Cod procedură penală**, în sensul de a lămuri dacă, în cursul urmăririi penale, competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial revine judecătorului de drepturi și libertăți care a luat măsura sau, dimpotrivă, procurorului.

Examenul jurisprudențial

Procurorul general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ a învederat că, în urma verificării jurisprudenței la nivel național referitor la aplicarea unitară a dispozițiilor art. 215 alin. (8) Cod procedură penală, privind competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial, în cursul urmăririi penale, s-au evidențiat două orientări, conturând astfel **caracterul neunitar al practicii judiciare** sub acest aspect.

Soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești

1. Într-un prim punct de vedere, unele instanțe au stabilit, în aplicarea dispozițiilor art. 215 alin. (8) Cod procedură penală, că în ipoteza în care, în cursul urmăririi penale, măsura preventivă a controlului judiciar a fost luată de judecătorul de drepturi și libertăți, **competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial aparține tot judecătorului de drepturi și libertăți**, iar nu procurorului.

2. Într-un al doilea punct de vedere, alte instanțe au stabilit, în aplicarea dispozițiilor art. 215 alin. (8) Cod procedură penală, că în ipoteza în care, în cursul urmăririi penale, măsura preventivă a controlului judiciar a fost luată de judecătorul de drepturi și libertăți, **competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial aparține exclusiv procurorului**, chiar dacă măsura preventivă a controlului judiciar a fost luată inițial de judecătorul de drepturi și libertăți.

Opinia procurorului general

Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ este în sensul orientării jurisprudențiale potrivit căreia în aplicarea dispozițiilor art. 215 alin. (8) Cod procedură penală, în cursul urmăririi penale, **competența de a dispune impunerea unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial revine procurorului** care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.

Raportul asupra recursului în interesul legii

Judecătorul-raportor, prin raportul întocmit în cauză privind sesizarea referitoare la interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 215 alin. (8) Cod procedură penală, a apreciat că este admisibilă, concluzionând că indiferent de organul judiciar care a dispus măsura preventivă a controlului judiciar (procuror sau judecător de drepturi și libertăți), în cursul urmăririi penale, **competența de a dispune asupra unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial revine procurorului** care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.

În esență, judecătorul-raportor a arătat că interpretarea dispozițiilor art. 215 alin. (8) Cod de procedură penală trebuie realizată prin raportare la prevederile art.

215¹ alin. (2) și (3) Cod de procedură penală, introduse prin O.U.G. nr. 82/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, dar și a normelor tranzitorii prevăzute de actul normativ ultim menționat, care reglementează în mod expres competența procurorului de a dispune prelungirea măsurii controlului judiciar, în faza de urmărire penală, chiar dacă măsura preventivă a fost luată de către judecătorul de drepturi și libertăți.

Din moment ce dispozițiile art. 215 alin. (8) Cod procedură penală nu prevăd expres competența judecătorului de drepturi și libertăți de a modifica controlul judiciar în faza de urmărire penală și având în vedere prevederile art. 215¹ alin. (2) și (3) Cod procedură penală, dar și a normelor tranzitorii prevăzute de O.U.G. nr. 82/2014, se ajunge la concluzia că voința legiuitorului nu a fost aceea de a institui o competență alternativă a procurorului și a judecătorului de drepturi și libertăți, în funcție de organul judiciar care a luat măsura inițial, ci competența exclusivă a procurorului pentru faza de urmărire penală.

Obiectul recursului în interesul legii

Art. 215 din Codul de procedură penală reglementează **conținutul controlului judiciar**:

Art. 215 alin. (8) prevede: „În cursul urmăririi penale, procurorul care a luat măsura poate dispune, din oficiu sau la cererea motivată a inculpatului, prin ordonanță, impunerea unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial, dacă apar motive temeinice care justifică aceasta, după audierea inculpatului”.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 4/2015

ÎCCJ, prin Decizia nr. 4/2015, **admite recursul în interesul legii** declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ și, în consecință:

În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor **art. 215 alin. (8) Cod procedură penală** stabilește că **în cursul urmăririi penale, competența de a dispune impunerea unor noi obligații pentru inculpat ori înlocuirea sau încetarea celor dispuse inițial revine procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.**

RIL: Art. 50 alin. (2) și art. 50¹ din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate abuziv (M. Of. nr. 197/25.03.2015)

Decizia	Actul normativ	Articolul
Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 1/2015 (M. Of. nr. 197 din 25 martie 2015)	Legea nr. 10/2001 (rep. M. Of. nr. 798 din 2 septembrie 2005; cu modif. și compl. ult.)	Art. 50 alin. (2) și art. 50 ¹

În M. Of. nr. 197 din 25 martie 2015, s-a publicat Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 1/2015 privind examinarea recursului în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al ÎCCJ cu privire la posibilitatea instanței de judecată investite cu soluționarea unei acțiuni în plata prețului de piață, întemeiată pe prevederile art. 50¹ din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 (rep. M. Of. nr. 798 din 2 septembrie 2005; cu modif. și compl. ult.), de a acorda reclamantului, în lipsa unui capăt de cerere distinct, prețul actualizat plătit la momentul încheierii contractului de vânzare-cumpărare în temeiul Legii nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului, cu modificările ulterioare, în cazul în care constată ca fiind îndeplinite condițiile prevăzute de dispozițiile art. 50 alin. (2) din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Examenul jurisprudențial

1. Într-o primă orientare jurisprudențială, dându-se eficiență principiului disponibilității, în aplicarea art. 129 alin. 6 din Codul de procedură civilă de la 1865, s-a apreciat că, în situația în care reclamantul nu se încadrează în ipoteza prevăzută de dispozițiile art. 50¹ din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care statuează cu privire la dreptul la restituirea prețului de piață, ci are dreptul la restituirea prețului actualizat, în condițiile **art. 50 alin. (2)** din lege, însă prin acțiunea introductivă nu a formulat și un astfel de capăt de cerere, temeiul juridic indicat fiind exclusiv **art. 50¹** din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se impune respingerea acțiunii.

2. Într-o a doua opinie, în aplicarea art. 84 din Codul de procedură civilă de la 1865 și a principiului rolului activ al judecătorului, s-a apreciat că, în ipoteza în care reclamantul nu este îndreptățit la restituirea prețului de piață, ci doar la restituirea prețului plătit actualizat, se impune admiterea în parte a pretențiilor sale, făcându-se, din oficiu, de către instanța de judecată aplicarea dispozițiilor **art. 50 alin. (2)** din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, iar nu respingerea acțiunii, întrucât s-ar îngreuna situația părții care nu ar mai putea solicita, ulterior, restituirea prețului actualizat, acțiunea fiind supusă unui termen de prescripție instituit de actul normativ menționat.

Opinia procurorului general

Potrivit **opinieii procurorului general**, cea de-a doua orientare jurisprudențială este în acord cu litera și spiritul legii.

Jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului

Fiind vorba despre o problemă de drept a cărei controversă rezidă în modul de înțelegere și aplicare diferită a unor principii și norme de ordin procesual din dreptul intern, **nu au fost identificate decizii** ale celor două jurisdicții de drept constituțional și european care să fi dezlegat în mod direct chestiunea în analiză.

Raportul asupra recursului în interesul legii

La dosar au fost depuse două rapoarte asupra recursului în interesul legii.

1. Într-o opinie s-a apreciat că instanța de judecată investită cu soluționarea unei acțiuni pentru plata prețului de piață, întemeiată pe **art. 50¹** din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu poate acorda reclamantului prețul actualizat plătit la momentul încheierii contractului de vânzare-cumpărare în temeiul Legii nr. 112/1995, cu modificările ulterioare, în cazul în care constată ca fiind îndeplinite condițiile prevăzute de dispozițiile **art. 50 alin. (2)** din Legea 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, dacă prin acțiunea introductivă nu s-a formulat un capăt de cerere distinct în acest sens.

2. În cea de-a doua opinie s-a apreciat că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 50 alin. (2) și 50¹ alin. (1) din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, instanța de judecată investită cu soluționarea unei acțiuni în plata prețului de piață, întemeiată pe prevederile **art. 50¹ alin. (1)** din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, poate acorda părții, chiar în lipsa unui capăt de cerere distinct, prețul actualizat plătit la momentul încheierii contractului de vânzare-cumpărare în temeiul Legii nr. 112/1995, cu modificările ulterioare, în cazul în care constată ca fiind îndeplinite condițiile prevăzute de dispozițiile art. 50 alin. (2) din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Textele legale incidente

Înalta Curte a reținut ca fiind incidente următoarele texte de lege: Legea nr. 10/2001 [art. 50 alin. (2), și (2¹), art. 50¹], Normele metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001 [pct. 50.3], Codul de procedură civilă de la 1865 [art. 84, art. 129 alin. (2), (4), (5) și (6)].

Vom prezenta, în continuare, dispozițiile sus-menționate:

Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare:

Art. 50 Lege nr. 10/2001: „[...] (2) Cererile sau acțiunile în justiție privind restituirea prețului actualizat plătit de chiriașii ale căror contracte de vânzare-cumpărare, încheiate cu eludarea prevederilor Legii nr. 112/1995, au fost desființate prin hotărâri judecătorești definitive și irevocabile sunt scutite de taxe de timbru.

(2¹) Cererile sau acțiunile în justiție având ca obiect restituirea prețului de piață al imobilelor, privind contractele de vânzare-cumpărare încheiate cu respectarea prevederilor Legii nr. 112/1995 cu modificările ulterioare, care au fost desființate prin hotărâri judecătorești definitive și irevocabile, sunt scutite de taxele de timbru. [...]”

Art. 50¹ Lege nr. 10/2001: „(1) proprietarii ale căror contracte de vânzare – cumpărare, încheiate cu respectarea prevederilor Legii nr. 112/1995, cu modificările ulterioare, au fost desființate prin hotărâri judecătorești definitive și irevocabile au dreptul la restituirea prețului de piață al imobilelor, stabilit conform standardelor internaționale de evaluare. [...]”

Normele metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989, aprobate prin H.G. nr. 250/2007 (M. Of. nr. 227 din 3.4.2007; cu modif. și compl. ult.):

Pct. 50.3 din Norme: „Restituirea prețului actualizat sau, după caz, a prețului de piață se face de către Ministerul Finanțelor Publice, prin direcțiile generale ale finanțelor publice județene și a municipiului București, în temeiul hotărârilor judecătorești, rămase definitive și irevocabile, prin care s-a dispus restituirea prețului actualizat plătit de chirias, în cazul desființării contractelor încheiate cu eludarea prevederilor Legii nr. 112/1995, cu modificările ulterioare, sau, după caz, a prețului de piață al imobilelor, în cazul desființării contractelor încheiate cu respectarea prevederilor Legii nr. 112/1995, cu modificările ulterioare”.

Codul de procedură civilă de la 1865:

Art. 84 C. pr. civ. 1865: „Cererea de chemare în judecată sau pentru exercitarea unei căi de atac este valabil făcută chiar dacă poartă o denumire greșită. [...]”

Art. 129 C. pr. civ. 1865 „(1) Părțile au îndatorirea ca, în condițiile legii, să urmărească desfășurarea și finalizarea procesului. De asemenea, ele au obligația să îndeplinească actele de procedură în condițiile, ordinea și termenele stabilite de lege sau de judecător, să-și exercite drepturile procedurale conform dispozițiilor art. 723 alin. (1), precum și să-și probeze pretențiile și apărările. [...]”

(4) Cu privire la situația de fapt și motivația în drept pe care părțile le invocă în susținerea pretențiilor și apărărilor lor, judecătorul este în drept să le ceară acestora să prezinte explicații, oral sau în scris, precum și să pună în dezbateră lor orice împrejurări de fapt ori de drept, chiar dacă nu sunt menționate în cerere sau în întâmpinare.

(5) Judecătorii au îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greșală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale. Dacă probele propuse nu sunt îndestulătoare pentru lămurirea în întregime a procesului, instanța va dispune ca părțile să completeze probele. De asemenea, judecătorul poate, din oficiu, să pună în discuția părților necesitatea administrării altor probe, pe care le poate ordona chiar dacă părțile se împotrivesc. [...]”

(6) În toate cazurile, judecătorii hotărăsc numai asupra obiectului cererii deduse judecătii”.

Decizia ICCJ (Complet RIL) nr. 1/2015

ICCJ (Complet RIL), prin Decizia nr. 1/2015, a admis recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție și, în consecință, a stabilit că:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor **art. 50 alin. (2) și 50¹ alin. (1) din Legea nr. 10/2001** privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, **instanța de judecată investită cu**

soluționarea unei cereri în plata prețului de piață, întemeiată pe prevederile art. 50¹ alin. (1) din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, poate acorda reclamantului prețul actualizat plătit la momentul încheierii contractului de vânzare-cumpărare în temeiul Legii nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului, cu modificările ulterioare, în cazul în care constată ca fiind îndeplinite condițiile prevăzute de dispozițiile art. 50 alin. (2) din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, numai dacă s-a formulat un capăt de cerere distinct în acest sens.

RIL: Art. 17 O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor (M. Of. nr. 199/25.03.2015)

Decizia	Actul normativ	Articol
Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 6/2015 (M. Of. nr. 199 din 25 martie 2015)	O.G. nr. 2/2001 (M. Of. nr. 410 din 25 iulie 2001; cu modif. ult.)	Art. 17

În M. Of. nr. 199 din 25 martie 2015, s-a publicat Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 6/2015 referitoare la recursul în interesul legii formulat de Avocatul Poporului privind interpretarea dispozițiilor **art. 17 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor** (M. Of. nr. 410 din 25 iulie 2001; cu modif. ult.), aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002 (M. Of. nr. 268 din 22 aprilie 2002) și ale Legii nr. 455/2001 privind semnătura electronică (rep. M. Of. nr. 316 din 30 aprilie 2014) din punctul de vedere al semnăturii agentului constatator necesare legalității procesului-verbal de contravenție, pentru contravențiile sancționate de O.G. nr. 15/2002 privind aplicarea tarifului de utilizare și a tarifului de trecere pe rețeaua de drumuri naționale din România (M. Of. nr. 82 din 1 februarie 2002; c modif. ult.) aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 424/2002 (M. Of. nr. 468 din 1 iulie 2002).

Examenul jurisprudențial

Prin recursul în interesul legii se arată că, în practica judiciară, **nu există un punct de vedere unitar** cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor sus-menționate.

Soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești

1. Într-o orientare jurisprudențială s-a reținut că **lipsa semnăturii olografe** a agentului constatator, în speță Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri

Naționale din România - S.A., atrage nulitatea procesului-verbal de contravenție încheiat pentru constatarea contravențiilor reglementate de O.G. nr. 15/2002.

2. Într-o altă orientare jurisprudențială, instanțele au apreciat că **existența semnăturii electronice** a agentului constatare, iar nu a celei olografe, nu este de natură să atragă nulitatea procesului-verbal de contravenție.

Opinia Avocatului Poporului

Avocatului Poporului și-a exprimat opinia în sensul că **semnătura electronică** a agentului constatare, în speță Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România - S.A., este de natură să atragă nulitatea procesului-verbal de contravenție încheiat pentru constatarea contravențiilor la O.G. nr. 15/2002.

Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ

Potrivit opiniei **procurorului general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ**, prima orientare jurisprudențială este în litera și în spiritul legii.

Raportul asupra recursului în interesul legii

Prin **raportul asupra recursului în interesul legii**, întocmit de judecătorii-raportori, au fost propuse soluția de admitere a recursului în interesul legii și pronunțarea unei decizii în sensul că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 17 din O.G. nr. 2/2001, raportate la dispozițiile art. 4 pct. 1-4 și art. 7 din Legea nr. 455/2001, procesele-verbale de constatare și sancționare a contravenției prevăzute de art. 8 alin. (1) din O.G. nr. 15/2002, încheiate potrivit art. 9 alin. (1) lit. a), alin. (2) și (3) din aceeași ordonanță a Guvernului, transmise persoanelor sancționate contravențional, pe suport hârtie, sunt lovite de nulitate absolută în lipsa semnăturii olografe a agentului constatare.

Textul care face obiectul recursului în interesul legii

Art. 17 O.G. nr. 2/2001: „Lipsa mențiunilor privind numele, prenumele și calitatea agentului constatare, numele și prenumele contravenientului, iar în cazul persoanei juridice lipsa denumirii și a sediului acesteia, a faptei săvârșite și a datei comiterii acesteia sau a semnăturii agentului constatare atrage nulitatea procesului-verbal. Nulitatea se constată și din oficiu”.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 6/2015

Prin Decizia nr. 6/2015, ÎCCJ (Complet RIL) a admis recursul în interesul legii formulat de Avocatul Poporului și, în consecință, a stabilit că:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor **art. 17 din O.G. nr. 2/2001** privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare, raportate la dispozițiile art. 4 pct. 1-4 și art. 7 din Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică, republicată, **procesele-verbale de constatare și sancționare a**

contravențiilor, prevăzute de art. 8 alin. (1) din O.G. nr. 15/2002 privind aplicarea tarifului de utilizare și a tarifului de trecere pe rețeaua de drumuri naționale din România, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 424/2002, cu modificările și completările ulterioare, încheiate potrivit art. 9 alin. (1) lit. a), alin. (2) și (3) din acest act normativ, transmise persoanelor sancționate contravențional pe suport hârtie, sunt lovite de nulitate absolută în lipsa semnăturii olografe a agentului constatator.

HP

Decizia ÎCCJ nr. 2/2015: Art. 465 („Revizuirea în cazul hotărârilor CEDO”) Cod procedură penală

În M. Of. nr. 159 din 6 martie 2015, a fost publicată Decizia Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al ÎCCJ nr. 2/2015, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept în sensul de a se stabili care este calea de atac legală în urma desființării deciziei date în recurs, în calea de atac a revizuirii reglementată în procedura prevăzută de **art. 465 din Codul de procedură penală** (revizuirea în cazul hotărârilor CEDO), în condițiile în care cauza a parcurs trei grade de jurisdicție (primă instanță, apel și recurs), în ultimă instanță soluționându-se recursul procurorului.

Dispoziții legale incidente

– **Art. 465 („Revizuirea în cazul hotărârilor CEDO”) Cod procedură penală** prevede:

„(1) Hotărârile definitive pronunțate în cauzele în care CEDO a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale ori a dispus scoaterea cauzei de pe rol, ca urmare a soluționării amiabile a litigiului dintre stat și reclamantși, pot fi supuse revizuirii, dacă vreuna dintre consecințele grave ale încălcării Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a protocoalelor adiționale la aceasta continuă să se producă și nu poate fi remediată decât prin revizuirea hotărârii pronunțate.

(2) Pot cere revizuirea:

- a) persoana al cărei drept a fost încălcat;
- b) membrii de familie ai condamnatului, chiar și după moartea acestuia, numai dacă cererea este formulată în favoarea condamnatului;
- c) procurorul.

(3) Cererea de revizuire se introduce la instanța care a pronunțat hotărârea a cărei revizuire se cere.

(4) Cererea de revizuire se poate face cel mai târziu în termen de 3 luni de la data publicării în Monitorul Oficial a hotărârii definitive pronunțate de CEDO.

(5) După sesizare, instanța poate dispune, din oficiu, la propunerea procurorului sau la cererea părții, suspendarea executării hotărârii atacate. Dispozițiile art. 460 alin. (1) și (3) se aplică în mod corespunzător.

(6) Participarea procurorului este obligatorie.

(7) La judecarea cererii de revizuire, părțile se citează. Partea aflată în stare de deținere este adusă la judecată.

(8) Atunci când părțile sunt prezente la judecarea cererii de revizuire, instanța ascultă și concluziile acestora.

(9) Instanța examinează cererea în baza actelor dosarului și se pronunță prin decizie.

(10) Instanța respinge cererea în cazul în care constată că este tardivă, inadmisibilă sau nefondată.

(11) Atunci când instanța constată că cererea este fondată:

a) desființează, în parte, hotărârea atacată sub aspectul dreptului încălcat și, rejudecând cauza, cu aplicarea dispozițiilor Secțiunii 1 a Cap. V din Titlul III al Părții speciale, înlătură consecințele încălcării dreptului;

b) desființează hotărârea și, când este necesară administrarea de probe, dispune rejudecarea de către instanța în fața căreia s-a produs încălcarea dreptului, aplicându-se dispozițiile Secțiunii 1 a Cap. V din Titlul III al Părții speciale.

(12) Hotărârea pronunțată este supusă căilor de atac prevăzute de lege pentru hotărârea revizuită”.

– **Art. 6 paragraf 1 din Convenția europeană a drepturilor omului** prevede: „Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale, într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță, atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției”.

– **Art. 7 din Convenția europeană a drepturilor omului** dispune: „(1) Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

(2) Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii sale, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate”.

– **Art. 11 („Dreptul internațional și dreptul intern”) din Constituția României** prevede: „(1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

(3) În cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției”.

- **Art. 20 („Tratatetele internaționale privind drepturile omului”) din Constituția României** prevede: „(1) *Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.*

(2) *Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile”.*

- **Art. 41 („Reparația echitabilă”) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale** prevede: „*Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.*

Opinia specialiștilor consultați

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (1) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, a fost solicitată specialiștilor în drept penal opinia asupra chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării.

Dintre specialiști, **Academia Română - Institutul de Cercetări Juridice** a comunicat următorul punct de vedere:

În cauză, încălcarea dreptului fundamental la un proces echitabil, constatată de către CEDO, s-a produs în fața instanței de recurs, care l-a condamnat direct pe inculpat în urma recursului procurorului, prin simpla reapreciere a acelorași probe în temeiul cărora s-a pronunțat achitarea la fond și s-a menținut achitarea în apel, fără ca instanța de recurs să readministreze, în mod nemijlocit și contradictoriu, probele invocate de acuzare (a se vedea, în același sens, Hotărârea CEDO *Hanu contra României* din 4 iunie 2013 și deciziile ÎCCJ - Secția penală nr. 213 din 22 ianuarie 2013, nr. 725 din 28 februarie 2013 și nr. 3.757 din 16 noiembrie 2012).

Prin admiterea cererii de revizuire și desființarea deciziei instanței de recurs în fața căreia s-a produs încălcarea dreptului, practic, cauza revine în momentul procesual anterior, în care aceeași instanță, Curtea de Apel, trebuie să judece din nou, adică să rejudece recursul Parchetului cu care a fost și este investită.

Deși această ipoteză nu a fost avută în vedere prin dispozițiile tranzitorii ale Legii nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, prin efectul desființării deciziei menționate și al obligației de a se rejudeca aceeași cale de atac ordinară în fața căreia s-a încălcat un drept fundamental, ne găsim, practic, în ipoteza unei repuneri în situația anterioară, respectiv în situația prevăzută de art. 12 alin. (1) din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, a unui recurs care nu a fost judecat până la data intrării în vigoare a Codului de procedură penală.

Raportul asupra chestiunii de drept supuse dezlegării

Referitor la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită, opinia judecătorului-raportor a fost în sensul că **în urma desființării deciziei date în recurs, în calea de atac a revizuirii reglementată în procedura prevăzută de art. 465 din Codul de procedură penală, în condițiile în care cauza a parcurs trei grade de jurisdicție (primă instanță, apel și recurs), în ultimă instanță soluționându-se recursul procurorului, calea de atac este recursul în forma și reglementarea prevăzută de lege la data judecării recursului inițial.**

Decizia ÎCCJ nr. 2/2015

Prin Decizia nr. 2/2015, ÎCCJ admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara - Secția penală în Dosarul 214/59/2008 prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „care este calea de atac legală în urma desființării deciziei date în recurs, în calea de atac a revizuirii reglementată în procedura prevăzută de **art. 465 din Codul de procedură penală** (revizuirea în cazul hotărârilor CEDO), în condițiile în care cauza a parcurs trei grade de jurisdicție (primă instanță, apel și recurs), în ultimă instanță soluționându-se recursul procurorului”.

Stabilește că, **în urma desființării deciziei date în recurs, în calea de atac a revizuirii reglementată în procedura prevăzută de art. 465 din Codul de procedură penală, în condițiile în care cauza a parcurs trei grade de jurisdicție (primă instanță, apel și recurs), în ultimă instanță soluționându-se recursul procurorului, calea de atac este recursul în forma și reglementarea prevăzută de lege la data judecării recursului inițial.**

Decizia ÎCCJ (Complet DCD/C) nr. 1/2015: Art. 169 alin. (6) Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice

În M. Of. nr. 162 din 9 martie 2015, s-a publicat Decizia Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie civilă (Complet DCD/C) al ÎCCJ nr. 1/2015 referitoare la examinarea sesizării formulate de Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă în Dosarul nr. 3.626/118/2013 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea modului de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 169 alin. (3) raportat la art. 169 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice (M. Of. nr. 852 din 20 decembrie 2010; cu modif. și compl. ult.), respectiv a **dispozițiilor art. 169 alin. (6) raportat la art. 100 din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, în sensul de a se stabili dacă persoanele pensionate în perioada 1.04.2001 - 1.01.2011 și, în special, în perioada 1.04.2001 - 2.11.2008 beneficiază de majorarea cu 50% a punctajului anual pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în condiții speciale după 1.04.2001.**

Dispoziții legale incidente

Art. 169 din Legea nr. 263/2010 prevede: „(1) Pensionarii sistemului public de pensii ale căror drepturi de pensie au fost stabilite potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa I și/sau grupa a II-a de muncă, beneficiază de o creștere a punctajelor anuale realizate în aceste perioade, după cum urmează:

a) cu 50% pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa I de muncă;

b) cu 25% pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa a II-a de muncă.

(2) Prevederile alin. (1) nu se aplică în situația în care, la recalcularea pensiilor în conformitate cu prevederile O.U.G. nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, aprobată cu completări prin Legea nr. 78/2005, cu modificările și completările ulterioare, pentru determinarea punctajului mediu anual s-a utilizat vechimea în muncă necesară deschiderii dreptului la pensie prevăzută de acte normative cu caracter special.

(3) De creșterea punctajelor anuale prevăzută la alin. (1) beneficiază și persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 aprilie 2001 – 2 noiembrie 2008 inclusiv, numai în situațiile în care, potrivit legii, la determinarea punctajului mediu anual s-au utilizat stagiile complete de cotizare prevăzute de legislația în vigoare în perioada respectivă.

(4) Prevederile alin. (1) se aplică prin acordarea diferenței dintre creșterea punctajului mediu anual rezultată și cea acordată conform O.U.G. nr. 100/2008 pentru completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, aprobată prin Legea nr. 154/2009.

(5) În situația în care cuantumul pensiei aferent punctajului mediu anual rezultat în urma aplicării prevederilor alin. (1)-(4) este mai mic decât cel convenit sau aflat în plată, se menține acest cuantum până la data la care, prin aplicarea formulei de calcul prevăzute de lege, se obține un cuantum al pensiei mai mare.

(6) Prevederile art. 100 lit. a), referitoare la majorarea punctajului pentru perioadele realizate în condiții deosebite de muncă după data de 1 aprilie 2001, se aplică și persoanelor înscrise la pensie anterior intrării în vigoare a prezentei legi”.

Art. 100 din Legea nr. 263/2010 prevede: „Persoanele care au desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în grupele I și a II-a de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, cele care au desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în condiții deosebite, condiții speciale sau alte condiții de muncă, potrivit legii, beneficiază de majorarea punctajelor lunare realizate în perioadele respective, după cum urmează:

a) cu 25% pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa a II-a de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, sau în locuri de muncă încadrate în condiții deosebite, potrivit legii;

b) cu 50% pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa I de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, sau în locuri de muncă încadrate în condiții speciale, potrivit legii;

c) cu 50% pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri încadrate în alte condiții de muncă, potrivit legii”.

Jurisprudența instanțelor naționale în materie

1. Opinia majoritară conturată prin soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești a fost în sensul că **persoanelor pensionate în perioada 1.04.2001 - 1.01.2011 nu li se aplică dispozițiile art. 100 raportat la art. 169 alin. (3) și (6) din Legea nr. 263/2010**, cu modificările și completările ulterioare, deoarece art. 169 nu se referă la condițiile speciale de muncă, iar art. 100 vizează doar persoanele pensionate sub imperiul Legii nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare.

2. Într-o opinie minoritară, s-a apreciat că, deși dispozițiile art. 169 alin. (6) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, fac trimitere expresă doar la dispozițiile art. 100 lit. a), totuși **neaplicarea dispozițiilor art. 100 lit. b) și persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis anterior intrării în vigoare a Legii nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, ar conduce la o discriminare a acestora față de persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în aceeași perioadă, însă au desfășurat, ulterior datei de 1 aprilie 2001, activități în locuri de muncă încadrate în condiții deosebite, potrivit legii.**

Jurisprudența Curții Constituționale

Instanța de contencios constituțional a **respins excepțiile de neconstituționalitate invocate în legătură cu dispozițiile art. 100 și art. 169 din Legea nr. 263/2010**, cu modificările și completările ulterioare.

Raportul asupra chestiunii de drept

Prin raportul întocmit în cauză, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă, s-a apreciat că **sunt îndeplinite cumulativ condițiile de admisibilitate pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, potrivit dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, numai în ceea ce privește interpretarea prevederilor art. 169 alin. (6) raportat la art. 100 lit. b) din Legea nr. 263/2010**, cu modificările și completările ulterioare. Totodată, s-a apreciat că este inadmisibilă sesizarea privitoare la interpretarea dispozițiilor art. 169 alin. (3) raportat la alin. (1) al aceluiași articol din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, precum și referitor la persoanele pensionate în perioada 1 aprilie 2001-2 noiembrie 2008, întrucât excedează obiectului cauzei.

Asupra fondului sesizării, opinia judecătorilor-raportori a fost că interpretarea dispozițiilor art. 169 alin. (6) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, este în sensul că **nu se acordă majorarea cu 50% a punctajului anual**

persoanelor care și-au desfășurat activitatea în condiții speciale de muncă după data de 1 aprilie 2001 și înscrise la pensie anterior intrării în vigoare a Legii nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD/C) nr. 1/2015

ÎCCJ, prin Decizia nr. 1/2015, **admite în parte sesizarea** formulată de Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă în Dosarul nr. 3.626/118/2013 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

Stabilește că dispozițiile **art. 169 alin. (6) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, se interpretează în sensul că nu se acordă majorarea cu 50% a punctajului anual persoanelor care și-au desfășurat activitatea în condiții speciale de muncă după data de 1 aprilie 2001 și înscrise la pensie anterior intrării în vigoare a Legii nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare.**

Alte prevederi cu privire la Decizia ÎCCJ (Complet DCD/C) nr. 1/2015

Prin aceeași decizie, ÎCCJ respinge ca inadmisibilă sesizarea privind interpretarea dispozițiilor art. 169 alin. (3) raportat la art. 169 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, respectiv interpretarea textelor de lege vizând persoanele pensionate în perioada 1 aprilie 2001 - 2 noiembrie 2008.

Decizie ÎCCJ (Complet DCD/C) nr. 2/2015: Art. 2 O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (M. Of. nr. 201 din 26 martie 2015)

Decizia	Actul normativ	Articol
Decizia ÎCCJ (Complet DCD/C) nr. 2/2015	O.G. nr. 137/2000 (rep. M. Of. nr. 166 din 7 martie 2014)	Art. 2

În M. Of. nr. 201 din 26 martie 2015, s-a publicat Decizia ÎCCJ (Complet DCD/C) nr. 2/2015 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea modului de interpretare și aplicare a dispozițiilor **art. 2 raportat la art. 1 alin. (2) lit. e) pct. (i) și alin. (3) și ale art. 27 din O.G. nr. 137/2000** privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (rep. M. Of. nr. 166 din 7 martie 2014).

ÎCCJ a fost sesizată în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarele chestiuni de drept: dacă **art. 2 raportat la art. 1 alin. (2) lit. e) pct. (i) și alin. (3) din O.G. nr. 137/2000** privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, poate și trebuie interpretat în sensul că discriminarea prin stabilirea unui salariu diferit pentru muncă egală se poate analiza și, dacă este

cazul, constata și atunci când angajații aflați în situații identice sau comparabile, din punctul de vedere al funcției ocupate, au stabilit raporturi de muncă cu angajatori diferiți, instituții publice, dar care au calitatea de ordonator secundar/terțiar de credite față de același ordonator principal de credite; dacă, în situația expusă, discriminarea poate rezulta din măsuri privind salarizarea dispuse de angajatori diferiți și care constituie o practică administrativă neunitară în aplicarea unui act normativ; dacă în acest caz este relevantă legalitatea acordării unor drepturi salariale altor angajați aflați în situații similare sau identice; dacă se poate reține existența unui tratament discriminatoriu în cazul în care tratamentul mai favorabil al unor angajați este rezultatul punerii în executare a unor hotărâri judecătorești prin care s-au acordat acestora anumite drepturi salariale; dacă art. 27 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, poate și trebuie interpretat în sensul că persoana care se consideră discriminată poate solicita acordarea de despăgubiri egale cu drepturile salariale de care a fost lipsită în termenul legal de prescripție extinctivă.

Punctul de vedere teoretic exprimat de specialiști din cadrul Facultății de Drept din Universitatea București

La dosar s-a depus și punctul de vedere al doamnei conferențiar universitar doctor Luminița Dima. În opinia sa, **art. 2 raportat la art. 1 alin. (2) lit. e) pct. (i) și alin. (3) din O.G. nr. 37/2000**, republicată, poate și trebuie interpretat în sensul că discriminarea prin stabilirea unui salariu diferit pentru muncă egală se poate analiza și, dacă este cazul, constata și atunci când angajații aflați în situații identice sau comparabile, din punctul de vedere al funcției ocupate, au stabilit raporturi de muncă cu angajatori diferiți, în măsura în care decizia de a stabili drepturi salariale diferite provine din aceeași sursă. De asemenea, a considerat că practica administrativă neunitară, conform căreia angajatori diferiți dispun măsuri diferite privind salarizarea, nu poate constitui discriminare, decât în măsura în care decizia de a stabili drepturi salariale provine din aceeași sursă. Altfel, practica administrativă neunitară poate fi rezultatul interpretării și aplicării greșite a legii în unele situații, în raport cu altele.

Jurisprudența instanțelor naționale în materie

1. Curtea de Apel Constanța – Secția I civilă, autorul sesizării, nu a indicat soluții pronunțate în această materie, pentru ilustrarea jurisprudenței naționale pertinente.

2. Jurisprudența altor instanțe din țară

În urma verificării și analizării practicii instanțelor naționale s-a constatat că la nivelul tuturor curților de apel, cu excepția Curții de Apel Ploiești, au fost înregistrate litigii având ca obiect acordarea unor sporuri salariale, reclamantii susținând că sunt discriminați în raport cu salariați încadrați pe aceeași funcție și care lucrează în aceleași condiții de muncă. Reclamantii aveau calitatea de

procurori, personal contractual de la instanțe și parchete, șoferi în cadrul instanțelor judecătorești, funcționari publici, ofițeri în cadrul Ministerului Administrației și Internelor, lucrători în penitenciare ori asistenți medicali.

3. Jurisprudența ÎCCJ - asemenea cereri nu intră în sfera de competență a instanței supreme.

4. Ministerul Public - Parchetul de pe lângă ÎCCJ a comunicat că nu s-a verificat și nu se verifică nici în prezent practica judiciară în vederea promovării vreunui recurs în interesul legii în problema de drept ce formează obiectul sesizării Curții de Apel Constanța, față de existența Deciziei nr. 21/2008, pronunțată de ÎCCJ în recurs în interesul legii.

Jurisprudența Curții Constituționale

S-a constatat faptul că, în legătură cu prevederile art. 1, art. 2 și art. 27 din O.G. nr. 137/2000, s-au pronunțat următoarele decizii:

- **D.C.C. nr. 818/2008**, referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1, art. 2 alin. (3) și art. 27 din O.G. nr. 137/2000, republicată, publicată în M. Of. nr. 537 din 16 iulie 2008, prin care s-a constatat că prevederile art. 1, art. 2 alin. (3) și art. 27 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată, sunt neconstituționale, în măsura în care din acestea se desprinde înțelesul că instanțele judecătorești au competența să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, și să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative;

- **D.C.C. nr. 819/2008**, referitoare la excepția de excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1, art. 2 alin. (1)-(3), art. 6 și art. 27 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată, publicată în M. Of. nr. 537 din 16 iulie 2008, prin care s-a constatat că prevederile art. 1, art. 2 alin. (3) și art. 27 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată, sunt neconstituționale, în măsura în care din acestea se desprinde înțelesul că instanțele judecătorești au competența să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, și să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative;

- **D.C.C. nr. 820/2008**, referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1, art. 2 alin. (3) și art. 27 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată, publicată în M. Of. nr. 537 din 16 iulie 2008, prin care s-a constatat că prevederile art. 1, art. 2 alin. (3) și art. 27 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată, sunt neconstituționale, în măsura în care din acestea se desprinde înțelesul că instanțele judecătorești au competența să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, și să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative;

- **D.C.C. nr. 821/2008**, referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1, art. 2 alin. (1), (3) și (11) și art. 27 din O.G. nr. 137/2000,

republicată, publicată în M. Of. nr. 537 din 16 iulie 2008, prin care s-a constatat că prevederile art. 1, art. 2 alin. (3) și art. 27 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată, sunt neconstituționale, în măsura în care din acestea se desprinde înțelesul că instanțele judecătorești au competența să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, și să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative;

- **D.C.C. nr. 1.325/2008**, referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor O.G. nr. 137/2000, republicată, publicată în M. Of. nr. nr. 872 din 23 decembrie 2008, prin care s-a constatat că dispozițiile O.G. nr. 137/2000, republicată, sunt neconstituționale, în măsura în care din acestea se desprinde înțelesul că instanțele judecătorești au competența să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, și să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative.

Raportul asupra chestiunii de drept

Prin **raportul** întocmit în cauză, s-a apreciat că față de obiectul cererii de chemare în judecată, precizările reclamantilor din cuprinsul acestei cereri și al cererii de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în sensul că aceștia se consideră discriminați în raport cu alți angajați care dețin hotărâri judecătorești prin care li s-a recunoscut dreptul la aceste sporuri, întrebarea relevantă la care trebuie să se răspundă și de a cărei dezlegare depinde soluționarea pe fond a cauzei este următoarea:

- dacă dispozițiile **art. 2 raportat la art. 1 alin. (2) lit. e) pct. 1) și alin. (3) din O.G. nr. 137/2000** privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, trebuie interpretate în sensul că discriminarea (prin stabilirea unui salariu diferit pentru muncă egală, în situația în care angajații aflați în situații identice sau comparabile, din punctul de vedere al funcției ocupate, au stabilit raporturi de muncă cu angajatori diferiți, instituții publice, dar care au calitatea de ordonator secundar/terțiar de credite față de același ordonator principal de credite) se poate constata în cazul în care tratamentul mai favorabil aplicat unor angajați este rezultatul unei practici administrative neunitare, determinat de punerea în executare a unor hotărâri judecătorești prin care s-au acordat acestor angajați anumite drepturi salariale;

- dacă **art. 27 din O.G. nr. 137/2000** privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, poate și trebuie interpretat în sensul că persoana care se consideră discriminată poate solicita acordarea de despăgubiri egale cu drepturile salariale de care a fost lipsită în termenul legal de prescripție extinctivă.

Judecătorii-raportori au apreciat că problema de drept ce face obiectul prezentei sesizări a ÎCCJ în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile a mai fost

anterior dedusă judecății pe rolul instanțelor naționale, că orientarea jurisprudenței spre o anumită interpretare a normelor analizate și existența unei practici a instanțelor naționale determină pierderea caracterului de noutate a chestiunii de drept supuse analizei. De aceea, constatând că nu sunt întrunite în mod cumulativ cerințele prevăzute de dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă, judecătorii-raportori au propus respingerea sesizării ca inadmisibilă.

Dispozițiile legale incidente

Art. 27 O.G. nr. 137/2000:

„(1) Persoana care se consideră discriminată poate formula în fața instanței de judecată o cerere pentru acordarea de despăgubiri și restabilirea situației anterioare discriminării sau anularea situației create prin discriminare, potrivit dreptului comun. Cererea este scutită de taxă judiciară de timbru și nu este condiționată de sesizarea Consiliului.

(2) Termenul pentru introducerea cererii este de 3 ani și curge de la data săvârșirii faptei sau de la data la care persoana interesată putea să ia cunoștință de săvârșirea ei.

(3) Judecarea cauzei are loc cu citarea obligatorie a Consiliului.

(4) Persoana interesată va prezenta fapte pe baza cărora poate fi prezumată existența unei discriminări directe sau indirecte, iar persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi că nu a avut loc o încălcare a principiului egalității de tratament. În fața instanței se poate invoca orice mijloc de probă, respectând regimul constituțional al drepturilor fundamentale, inclusiv înregistrări audio și video sau date statistice.

(5) La cerere, instanța poate dispune retragerea sau suspendarea de către autoritățile emitente a autorizației de funcționare a persoanelor juridice care, printr-o acțiune discriminatoare, cauzează un prejudiciu semnificativ sau care, deși cauzează un prejudiciu redus, încalcă în mod repetat prevederile prezentei ordonanțe.

(6) Hotărârea pronunțată de instanța de judecată se comunică Consiliului”.

Art. 1 O.G. nr. 137/2000: *„(...) (2) Principiul egalității între cetățeni, al excluderii privilegiilor și discriminării sunt garantate în special în exercitarea următoarelor drepturi:*

(...) e) drepturile economice, sociale și culturale, în special: (i) dreptul la muncă, la libera alegere a ocupației, la condiții de muncă echitabile și satisfăcătoare, la protecția împotriva șomajului, la un salariu egal pentru muncă egală, la o remunerație echitabilă și satisfăcătoare;(...)”.

Art. 2 O.G. nr. 137/2000:

„(1) Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentate sau a drepturilor recunoscute de

lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

(2) Dispoziția de a discrimina persoanele pe oricare dintre temeiurile prevăzute la alin. (1) este considerată discriminare în înțelesul prezentei ordonanțe.

(3) Sunt discriminatorii, potrivit prezentei ordonanțe, prevederile, criteriile sau practicile aparent neutre care dezavantajează anumite persoane, pe baza criteriilor prevăzute la alin. (1), față de alte persoane, în afara cazului în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluși scop sunt adecvate și necesare”.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD/C) nr. 2/2015

Prin Decizia nr. 2/2015, ÎCCJ (Complet DCD/C) a admis în parte sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă în Dosarul nr. 2.886/113/2013 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea modului de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 2 raportat la art. 1 alin. (2) lit. e) pct. (i) și alin. (3) și ale art. 27 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, și, în consecință, a stabilit că:

În aplicarea art. 2 raportat la art. 1 alin. (2) lit. e) pct. (i) și alin. (3) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, punerea în executarea hotărârilor judecătorești prin care s-au acordat unor angajați anumite drepturi salariale nu reprezintă un tratament discriminatoriu al celorlalți angajați.

De asemenea, prin aceeași decizie, ÎCCJ a respins în rest sesizarea ca inadmisibilă.